

Een slang die in zijn eigen staart bijt

Op 17 februari verscheen op de website Wynia's Week een stuk over het boek *The Future of the Dutch Colonial Past*. Het boek krijgt stevige kritiek van columnist Piet Emmer.

In het stuk van Emmer staan onjuistheden over het doel en de inhoud van het boek. Om een verkeerde indruk van het boek te voorkomen schrijf ik hier een weerlegging van de grootste misverstanden. Mijn aandeel in het boek was overigens klein, maar zoals gewoonlijk pikt Emmer mij (en Pepijn Brandon) eruit bij [een lange en indrukwekkende lijst](#) auteurs en redacteurs.

Allereerst het doel van het boek. Dit is volgens Emmer: "Nederlanders zich te laten schamen voor het veroveren, exploiteren en besturen van hun overzeese koloniën." Om dat doel te bereiken zouden de auteurs van het boek een verkeerde voorstelling van zaken geven. Onder koloniaal bestuur zijn immers scholen, ziekenhuizen en spoorlijnen aangelegd, aldus Emmer. *The Future of the Dutch Colonial Past* is geen geschiedenisboek. We bespreken de ontwikkeling van gezondheidszorg, onderwijs of infrastructuur in de koloniale periode niet. Als we dat wel deden zouden we niet zulke ongenueerde uitspraken doen als Emmer in zijn stuk doet. De feiten over het uitrollen van Nederlandse onderwijsmodellen in de kolonies is niet zo positief en zijn optimistische idee over de koloniale medische praktijk doet geen recht aan het kronkelige pad dat de ontwikkeling van wetenschappelijke medische kennis aflegde. Zijn opmerking dat kolonisatie een einde maakte aan burgeroorlogen en hongersnoden heeft geen basis in de historische feiten.

Maargoed, over dat alles gaat het boek niet. Dat het boek over iets anders gaat maakt de ondertitel duidelijk: *Curating Heritage, Art and Activism*. Het boek volgt op de tentoonstelling in het Amsterdam Museum over de Gouden Koets en biedt een caleidoscoop aan reflecties van erfgoedprofessionals op hun praktijk van de afgelopen jaren. En scherpe interventies door geëngageerde critici die hun stevige mening geven over wat er in die musea te zien was. Het botst in het boek soms hard tussen auteurs.

Volgens Emmer biedt het boek geen nieuwe onderzoeksresultaten. Dat is onjuist: voor tentoonstellingsmakers zijn tentoonstellingen resultaten van conceptueel en historisch onderzoek. Het boek is het resultaat van een voortgaande zoektocht naar nieuwe verhalen en benaderingen.

Volgens Emmer negeren de auteurs van het boek de internationale context. Dat is onjuist, de bijdragen verhouden zich actief tot gelijksoortige processen in internationale musea. De nadruk ligt echter op Nederlandse musea en biedt reflecties op het maakproces.

Nergens in het boek gaat het over het aanpraten van schuldgevoelens, de steen des aanstoets voor Emmer. Dat is op zichzelf interessant. Waarom is dit zo belangrijk voor Emmer? Schuld, trots en schaamte duiden op een gevoel van verbondenheid. Dat zijn, botweg door historici en musea aangeprate verwantschapsgevoelens. Omdat we in Nederland zo vaak te horen hebben gekregen dat 'wij' zulke dappere zeehelden waren, voelt het niet fijn als blijkt dat die zeehelden niet zo dapper waren.

En daar zit de crux. Het boek zoekt naar manieren om het verhaal over het koloniale verleden te vertellen, zonder mee te gaan in die verleidelijke verhalen over schuld, schaamte en trots. Hoe doen we dat? Hoe doen we dat zonder het verleden geweld aan te doen? Hoe doen we dat zonder de geschiedenis te reduceren tot een reeks toevalligheden? Welke gevoelens roepen objecten op bij verschillende groepen mensen? Of ingewikkelder, welke tegenstrijdige gevoelens roepen objecten op? En kunnen we ruimte maken voor die verschillen? Welke rol speelt macht in de manier waarop verhalen verteld worden? Dat zijn niet de vragen die historici doorgaans stellen, maar we hebben wel een rol in het antwoord. En we zouden ons deze vragen best wat vaker aan mogen trekken. Daarom draag ik als historicus graag bij aan een bundel over deze onderwerpen.

Emmer wil daar niet aan. Bij Emmer bestaat er geen nuance of paradox: hij wil vlammende eenduidige stukjes schrijven. Dat mag. Hij is daarmee een specifieke stem in het Nederlandse landschap. Hij is zo driftig de oude superioriteitsgevoelens aan het oppoken dat hij iedere vorm van nuance ziet als het aanpraten van schuld. Laat duidelijk zijn dat zijn stukjes niet gaan over de inhoud van het werk dat hij bespreekt. Hij levert geen professionele of wetenschappelijke kritiek, maar bouwsteentjes voor een identiteitspolitiek project.

Karwan Fatah-Black, 20 februari 2024